SPORTUL magazin

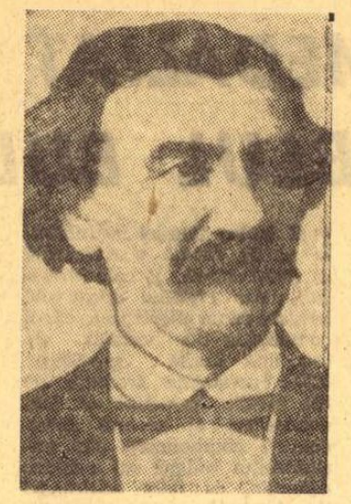

GHEORGHE MOCEANU
părintele educaţiei fizice româneşti

„Aproape tot ce s-a înfăptuit pe terenul organizării gimnasticii, în timp de trei decenii, a fost opera lui Moceanu şi a elevilor săi. De aceea, pe drept cuvînt, el poate fi considerat părintele educaţiei fizice româneşti".

Constantin Kiriţescu : „Palestrica"

S-au împlinit 60 de ani de la moartea „gimnasticului" Gheorghe Moceanu, cel care cu mai bine de un secol în urmă a trecut munţii în „Ţară" pentru a deschide **„cu orice preţ drumuri noi"**. Şi — aşa cum afirmă şi marele istoric Nicolae Iorga — Gheorghe Moceanu şi-a îndeplinit **„după puterile şi ideile lui"** opera căreia i s-a dăruit pînă în ultima clipă a vieţii.

S-a născut în satul Orman, pe teritoriul actualului judeţ Cluj (satul Orman-comuna Iclod). Data exactă a naşterii nu o putem preciza, deoarece chiar şi asupra anului mai există o serie de controverse. În „Palestrica", Constantin Kiriţescu indică anul 1831, în timp ce dr. Onoriu Cheţianu („100 de ani de la naşterea lui Gheorghe Moceanu") ia în considerare anul 1838, ca de altfel şi I. C. Butnaru („Călătorie în lumea circului"). Într-un articol dedicat „veneratului nostru maestru" şi apărut în timpul vieţii acestuia (ceea ce poate constitui un argument în favoarea datelor publicate), revista de specialitate „Gimnasticul român" (nr. 1—2/1904) menţionează anul 1835, an luat în considerare şi de Rodica Miriţeanu şi Vladimir Simionescu („Cultură fizică şi sport" nr. 2/1958). Trebuie să arătăm însă că tot „Gimnasticul român" în necrologul publicat în nr. 1—3/1909, se mulţumeşte să menţioneze că Moceanu, „după spusa lui" era la venirea în Bucureşti — „anul 1860" — de 30 de ani ; deci : 1830 ! Şi exemplele contradictorii din presa vremii ar putea fi continuate...

Să sperăm însă că cercetătorii (amatori sau profesionişti), îndrăgostiţi de istoria sportului nostru, vor reuşi să clarifice această controversă, ca şi atîtea alte nelămuriri referitoare la unele perioade mai puţin cunoscute din activitatea lui Gheorghe Moceanu. Ne obligă la aceasta memoria pionierului gimnasticii româneşti.

Nici preot, nici actor !...

Unde şi-a făcut studiile copilul de ţărani din Orman ?

Poate la Blaj — aşa cum susţin N. Velescu (fostul său elev şi coleg) şi Constantin Kiriţescu, sau poate la Cluj — aşa cum afirmă Rodica Miriţeanu şi Vladimir Simionescu, bazaţi probabil pe amănuntele furnizate de articolul apărut în „Gimnasticul român" nr. 1—2/1904.

Independent însă de oraşul în care şi-a făcut studiile, cariera hărăzită lui Moceanu era certă : preoţia. Dar visurile tînărului ardelean erau cu totul altele...

Plecat la Viena, el urmează teologia, dar şi Conservatorul de muzică şi declamaţii. În acelaşi timp însă asistă şi la şedinţele unor societăţi de scrimă şi se perfecţionează în gimnastică, studiind **„această grea artă cu renumitul profesor Fredolin"**.

Reîntors la Cluj, Moceanu a fost numit profesor la liceele catolic, reformat şi unitar. Dar nu de... religie, ci de gimnastică ! Gîndul preoţirii a fost de mult părăsit.

În acei ani, unirea Principatelor Române atrage spre capitala ţării numeroşi ardeleni dornici să-şi slujească ţara şi poporul. Din rîndul lor va face parte şi Moceanu, care gîndea că **„o operă patriotică ar fi (aceea) de a infiltra şi în rîndul poporului român iubirea pentru gimnastică"**. Dar „mijloacele de a ajunge la acest rezultat" sînt ca şi inexistente şi Moceanu va trebui să înfrunte numeroase piedici. Se pare chiar că pînă la obţinerea primei catedre de gimnastică, Moceanu **„s-a înscris printre diletanţi ai Teatrului Naţional"**, plecînd **„şi prin provincii cu artişti cei mai vechi"**. Astfel, numele său va putea fi întîlnit alături de celebrităţile de atunci ale teatrului românesc : Millo, Pascaly, Iulian etc. El va fi atras şi de arena circului, de trapezele volante al căror as era pe atunci englezul James căruia îi devine coleg. Dar nu pentru mult timp, deoarece un accident (îşi fracturează un picior) îl obligă să se interneze în spital.

„Gimnasticul"

Profesorul Şeicaru, care avea un pension pe vremuri, unde acum este Palatul Justiţiei, aflînd că cunoaşte şi gimnastica, îl angajează ca maestru. Prima catedră de gimnastică!

Aşa cum avea să o mărturisească chiar el, pe atunci gimnastica românească îşi trăia începuturile, învăţîndu-se **„din văzute şi auzite"**. Cunoştinţele teoretice bogate, ca şi faptul că el însuşi era un bun executant, determină o rapidă afirmare a lui Moceanu care este numit **„rînd pe rînd"** profesor la **„liceele Matei Basarab, Sf. Sava, Şcoala militară şi pe la toate pensioanele de pe vremuri"**.

Nu trece mult timp şi **„a fi unul din elevii lui Moceanu ajunsese prin bidecenalul 1870—1890 un titlu de mîndrie, chiar o modă"** (Const. Kiriţescu; „Palestrica").

Adept — în principal — al şcolii germane a lui Karl Ludwig Jahn, el va prelua de la acesta ca şi de la ceilalţi **„învăţători"** în ale educaţiei fizice, numai părţile pozitive, adaptîndu-le la specificul naţional, utilizînd totodată şi ritmicitatea şi dinamica dansului popular. Pentru Moceanu, exerciţiul fizic nu era un scop în sine, ci un mijloc de menţinere şi întărire a sănătăţii, de dezvoltare a unor calităţi psihice, un important factor igienic.

Ar fi foarte greu de enumerat, oricît de succint, meritele lui Moceanu pe linia introducerii unor metode avansate (pentru acea vreme) în practicarea gimnasticii. Dar nu numai atît. El a fost în paralel şi un animator al activităţii sportive, organizator al primelor întreceri şcolăreşti, a contribuit decisiv (uneori şi cu mijloace proprii) la amenajarea şi dotarea unor săli de gimnastică (datorită în principal fondurilor obţinute prin organizarea unor „serbări" şi spectacole şi nu sprijinului oficial, concret).

Trebuie totodată subliniat faptul că Moceanu nu s-a rezumat niciodată la gimnastică. De altfel, pe atunci, din această disciplină făceau parte şi o serie de **„exerciţii"** devenite de-a lungul anilor probe specifice altor sporturi (de exemplu, săritura cu prăjina care, după cum se vede, era cunoscută şi practicată cu mult anterior primului campionat atletic oficial : 1912).

Dintre celelalte sporturi, Moceanu va acorda o deosebită atenţie în primul rînd oinei, contribuind din plin la reglementarea şi răspîndirea acesteia (mai ales în mediul şcolăresc). O importanţă surprinzătoare pentru acea vreme va acorda patinajului **„prea puţin practicat în raport cu utilitatea lui"**, deşi este **„una dintre cele mai frumoase distracţiuni ale iernii"**. Nu va fi neglijată nici scrima, adică **„cunoştinţa teoretică şi practică a mînuirii armelor albe în sensul larg şi a sabiei şi floretei în sensul strîns"**. Moceanu va fi totodată unul dintre cei dintîi profesori de înot **„pe piept"** (sau **„de broască"**), **„pe spate"**, precum şi de **„sărirea în apă cu picioarele sau capul înainte"**. La acestea se adaugă cunoştinţele sale în domeniul tirului, luptelor şi „ridicării greutăţilor".

Incontestabilele merite ale lui Moceanu la dezvoltarea mişcării noastre de educaţie fizică vor fi recunoscute chiar şi de cei care, deşi aveau „idei diferite (n.r. în acest domeniu) de cele ale respectatului profesor, s-au simţit obligaţi la ieşirea acestuia la pensie să recunoască faptul că **„fiind cel dintîi gimnastic român a fost şi va rămîne, după cum mulţi îl numesc, un Jahn al românilor"**, exemplul său fiind **„un imbold pentru tot ce (se) va face pe arena propagandei şi progresului în cauza gimnasticei la noi"** („Gimnasticul român" nr. 1—2/1904).

Elogiat de B. P. Hasdeu

Dornic să contribuie şi el **„cu o părticică la edificarea conaţionalilor săi"**, Moceanu va deveni primul autor al unor lucrări de specialitate care lipseau „completamente în limba noastră".

Spaţiul nu ne îngăduie să comentăm — aşa cum ar merita-o şi cum am dori — lucrările elaborate de Moceanu, ulterior şi în colaborare cu N. Velescu. Dar trebuie să menţionăm că apariţia lor a fost posibilă numai datorită unor **„jertfe băneşti pe care nu le-am cruţat (...) mai presus de toate în dorinţa, ce de altfel fiecare român trebuie să aibă, a avea o carte de gimnastică în limba noastră."** („Gimnastica populară raţională" — 1887).

Importanţa lucrărilor lui Moceanu — primele manuale „pentru uzul şcoalelor" — rezultă şi din faptul că recenzia „Cărţii de gimnastică" din 1869 a fost semnată de marele istoric Bogdan Petriceicu Hasdeu în revista „Columna lui Traian".

„Danţînd" cu Caragiale

Numele lui Moceanu figurează şi în „istoria baletului" (de Tilde Urseanu, Ion Ianegic şi Liviu Ionescu) ca autor al **„Sărbătorii în sat"** — mare balet într-un act — pentru Expoziţia din Chicago din 1893. Dar dansul popular îl atrăsese cu mult înainte, încă de pe vremea scurtei lui activităţi ca actor, cînd compusese **„Dansul mateloţilor"** din **„Corabia salamandră"**. Talentul şi cunoştinţele sale în acest domeniu îl determinaseră pe istoricul V. A. Urechia să-i încredinţeze partea coregrafică a piesei sale „Banu Mărăcine".

La diferitele serbări şi spectacole organizate în ţară, ca şi în cadrul turneelor făcute în străinătate, Moceanu se va dovedi acelaşi inegalabil propagandist al frumuseţii dansului nostru popular, dornic să arate **„lumii întregi, civilizaţiei chiar, că în mica Românie există tot atîta iubire de artă ca în toate statele civilizate, ba poate chiar mai mult"**.

O „anecdotă" a lui D. Teleor („Rampa" din 19 iulie 1919) uneşte în aceeaşi dragoste pentru jocurile naţionale, numele lui Moceanu cu cel al marelui dramaturg Ion Luca Caragiale.

Moceanu, bolnav de friguri, „zăcea în aşternut", în timp ce deasupra locuinţei sale era „mare tambălău, zgomot, tropăituri, ceva îngrijorător". Doamna Moceanu se hotărăşte să-şi roage vecinii să facă linişte, dar soţul său sare din pat şi se duce personal să vadă ce se întîmplă la etajul doi.

„La etaj, cînd deschise uşa, ce văzu ?

Pe I. L. Caragiale, pe Suchianu şi alţi amici care dănţau jocuri de-ale lui Moceanu. Aceştia cînd îl zăriră scoaseră ţipete de entuziasm şi-l înhăţară la joc. Moceanu, vrînd nevrînd a trebuit să joace... ca să-şi facă poftă de mîncare!".

„Apostolul" societăţii !

Un important aport şi-a adus Moceanu şi la organizarea şi buna desfăşurare a activităţii primei societăţi polisportive din România. Înfiinţată în 1867, **„Societatea română de arme, gimnastică şi dare la semn"** (în curînd şi **„de nataţiune"**), avea ca scop: **„dezvoltarea corpului şi perfecţionarea românilor în exersarea armelor"**, oferind **„fiecărui om onest o distracţiune plăcută, bărbătească şi amicală"** (Statutele discutate şi aprobate în adunarea generală din 16 ianuarie 1868).

Alături de prof. Constantin Constantiniu, **„căpitanul Stănică de la pompieri"** şi alţii, Moceanu va fi unul dintre primii profesori ai societăţii în cadrul căreia va activa nu mai puţin de trei decenii.

În 1912, la dezvelirea bustului lui Gh. Moceanu, preşedintele de atunci al societăţii, D. Florescu, va sublinia că **„dacă ne raportăm la epoca întemeiară (a) acestei societăţi, vom vedea că nu era vorba pe atunci numai de a întemeia ceva nou sau de a face din societatea aceasta o pepinieră de maeştri care să uimească lumea întreaga, aşa cum totuşi a fost, dar era vorba încă şi mai ales, de cucerirea unui popor în folosul unor idei"**. Şi, în atingerea acestui scop, Moceanu s-a dovedit **„viaţa lui întreagă" (...) legat de societate nu numai ca profesor, dar ca apostol adevărat."**

Singurul lucru pe care-l... uita preşedintele, era că după 30 de ani de activitate, societatea răsplătise apostolatul lui Moceanu, îndepărtîndu-l pe motiv că acordă prea multă atenţie copiilor, în defavoarea „personalităţilor" membre ale societăţii!

Nu era însă prima nedreptate suportată de Moceanu...

Înfruntînd dezinteresul oficialităţilor vremii

Rareori a putut găsi Moceanu înţelegere în rîndul celor urcaţi pe primele trepte ale oficialităţii timpului său. Chiar atunci cînd era ajutat — dar după cîte peregrinări, prin cîte cabinete ale „mărimilor" — gestul era astfel făcut încît jignea mîndria entuziastului profesor. O mărturiseşte chiar el, cu multă tristeţe, în „Călătoriile mele prin Europa, Asia, Africa şi America"; iată cîteva exemple :

„Ca profesor de gimnastică din Bucureşti, doream să văd Expoziţiunea din Paris (n.r.: în anul 1878) pentru a observa progresele artei ce profesez (...) Singurul ajutor oferit de guvernul de pe atunci a fost eliberarea biletelor de liber parcurs pentru clasa a III-a, la care eu am plătit în urmă diferenţa pentru clasa a II-a, căci era ruşine pentru noi românii să călătorim astfel în străinătate unde trebuia să arătăm iubirea de artă şi perfecţiunea dănţurilor naţionale".

În 1882 pleacă la Roma avînd promisiunea ministrului instrucţiunii din acea vreme că va găsi la sosire o recomandaţie. Dar, ajuns la Roma, durere zdrobitoare fu pentru mine cînd ni se spuse că la legaţiunea noastră din Roma nu se ştie nimic!" Şi era vorba de o simplă recomandare...

Nici cînd totul părea pierdut, Moceanu nu părăsea însă lupta. Dornic „să joace bătuta, la Calcutta", încearcă în toate felurile să obţină mijloacele necesare unei călătorii în India, fără să reuşească. Şi iată-l atunci, încercînd ultima soluţie : o audienţă la fostul său elev, Take Ionescu, pe atunci ministrul şcoalelor. Surprins de cerere, ministrul îi pune zîmbind o întrebare:

— „Te rog, domnule Moceanu, să-mi spui drept: făceam eu gimnastică bine ?

— Păi dacă nu făceai, nu ajungeai ministru!" — sună replica acidă a profesorului şi ministrul... a aprobat subvenţia! (D. Teleor, în „Rampa" din 26 iulie 1919).

Pînă în ultima clipă !...

Anii treceau fără a-l ocoli pe bătrînul profesor. Dar pasiunile tinereţii ardeau cu aceeaşi intensitate în sufletul lui Moceanu. Pensionat după îndelungi ani petrecuţi la catedră, îndepărtat de „Societatea" căreia i se dăruise realmente cu trup şi suflet, nu putea rămîne totuşi inactiv.

Şi iată-l, la peste 70 de ani, acelaşi neîntrecut maestru, la şcoala particulară pe care o înfiinţează în grădina „Raşca". Alţi elevi, dar acelaşi neîntrecut profesor !

În 1909 este solicitat să sprijine organizarea unor serbări de binefacere. Acceptă, fericit că nu mai are nici o clipă de răgaz, dornic de a pregăti **„exerciţii"** cum n-au mai fost niciînd altele.

Dar el nu-şi va mai vedea elevii executîndu-le în strandul Bragadiru.

„Gimnasticul" Moceanu închide ochii pentru totdeauna...

În 1912 admiratorii săi îi ridică un bust, prilej pentru D. Ionescu — deşi uneori adversar de idei — să caracterizeze în calde cuvinte activitatea marelui înaintaş :

„Moceanu a fost şi va fi o figură măreaţă în istoria gimnasticii la noi. Căci, să nu se uite, că venit în ţară într-un timp cînd nu se pomenea nimic de educaţie fizică, el a muncit şi a căutat prin toate mijloacele de care putea dispune atunci, spre a o generaliza şi populariza cît mai mult în masa tineretului nostru (...)

Acolo însă unde Moceanu era admirabil şi de admirat, îl găsim în strădania ce punea ca gimnastica la noi să devie un mijloc puternic de educaţiune naţională şi patriotică."

Calde cuvinte, recunoscute merite, dar toate acestea nu au oprit cîţiva ani mai tîrziu oficialităţile vremii să îndepărteze bustul lui Moceanu, „părintele gimnasticii româneşti", colegul de cancelarie al dr. C. Istrati, A. Vlăhuţă, Gr. Tocilescu etc., profesorul elogiat de V. A. Urechia, B. P. Hasdeu şi Nicolae Iorga.

...Au trecut 60 de ani de la moartea marelui „maestru". Visurile lui, mult mai mult chiar de cît a putut visa vreodată, au devenit realităţi în ţara de astăzi. Undeva, la temelia mişcării noastre de educaţie fizică şi sport, stă şi munca acestui pe cît de neobosit, pe atît de modest „gimnastic". Şi totuşi, nici o şcoală sportivă, nici o competiţie, nici un stadion, nu-i poartă numele.

Ar fi oare prea mult ?

Dorin ŞTEFLEA

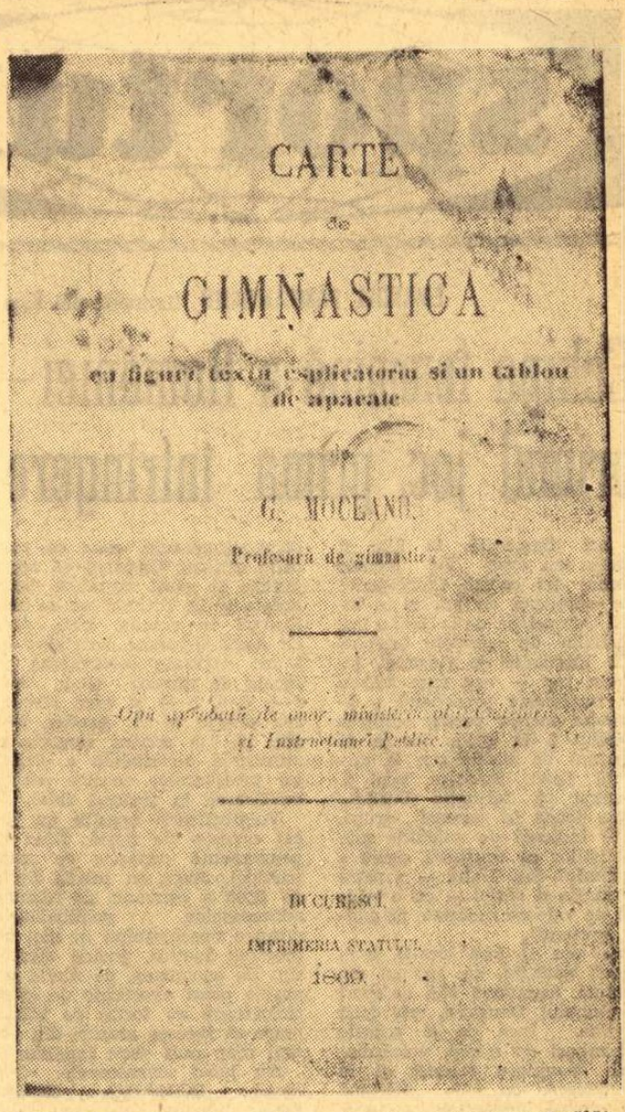

Nicolae Iorga

Gimnasticul Moceanu

„A murit gimnasticul Moceanu. De loc din Ardeal (...) el s-a aşezat la noi pentru a îndeplini o operă pe care, după ideile şi puterile lui, a şi săvîrşit-o. A dat o întreagă pleiadă de gimnastici îndrăzneţi, eroici, de artişti de echilibristică, şi mîndria lui era să-i poată arăta şi străinătăţii, smulgîndu-i aplauzele.

A înţeles însă şi valoarea dănţului popular şi pînă la sfîrşit avea o mare bucurie să-l joace în mijlocul tineretului pregătit de dînsul. Astfel învăţămîntul lui are şi o însemnătate actuală.

Era acum un bătrîn de şaptezeci de ani care, ca un adevărat erou al gimnasticei, nu se dădea. Părul mare, negru, bine îngrijit; ochiul focos şi viu, faţa rumenă, puţină încetineală doar în mers, care nu era însă obosit. Figuri, se simţea în stare a-ţi face oricînd.

De cîte ori era vorba ca, într-o serbare cu scopuri naţionale, gimnastica să-şi aibă partea, puteai fi sigur că-l ai pe Moceanu. Îl aveai fără plată. Şi l-ai fi putut avea şi fără mulţumiri. Bucuria lui era că nu l-ai uitat, că nu i-ai uitat arta.

Nu numai o figură, dar şi un om de bine, acest reprezintant, dintre cei din urmă, al ardelenilor veniţi pentru a deschide la noi, cu orice preţ, drumuri noi.

22 septembrie 1909

(„Oameni care au fost")

RĂSPUNDE Ion Poştaşu

UN ADMIRATOR AL LUI CREINICEANU. BUCUREŞTI. Probabil că n-aţi jucat niciodată, pe partea lui, fundaş ! Jucătorul dv. favorit s-a născut la Lupeni, la 1 februarie 1939. La 8 ani juca la piticii Minerului, la 12 ani (oricît ar părea de neverosimil !) figura în echipa de juniori, iar la 16 ani devenea jucătorul nr. 1 al formaţiei de seniori. Din 1961, joacă la Steaua. Părerea mea despre el ? Poate că e puţin tardivă. Oricum, să mi-o spun : tocmai arma care i-a adus renumele, driblingul său excepţional, a fost adesea şi cel mai mare... duşman al său. Un dribling mai puţin i-ar fi asigurat un loc permanent în echipa naţională, pe cînd aşa Creiniceanu a rămas şi astăzi o aripă controversată.

MOISE SIMION, COMUNA NITCHDORF. Vreţi să ştiţi dacă într-un meci de campionat disputat între Dinamo Bucureşti şi Steagul roşu s-a realizat un scor mai mare decît acel 10—1, din ediţia 1964—1965 ? De ce ? Vi se pare prea mic scorul ? Aceasta a fost cea mai mare înfrîngere din palmaresul echipei braşovene.

FR. SIPOŞ, CLUJ. F. C. Argeş a jucat pentru prima oară în divizia A, în ediţia 1961—62. Ea a retrogradat însă, la sfîrşitul acelui campionat, revenind în divizia A, după un an.

EMILIAN PANCEA, DAN MIHAI şi PETRU DUDAS, ARAD. Boală grea, local-patriotismul ! Am asistat la meciul Jiul — U.T.A. şi vă pot spune că arbitrajul lui Victor Pădureanu a fost corect şi imparţial. Ar mai trebui adăugat : şi curajos. El n-a ezitat să elimine de pe teren un jucător al Jiului, pe Georgescu, la o infracţiune a acestuia poate mai puţin gravă decît altele ce sînt trecute cu vederea, de obicei, cînd este vorba de echipa locală. Şi atunci, de unde şi pînă unde afirmaţia că ar fi favorizat Jiul ?

ALEXANDRU SILAGHI, SIGHETUL MARMAŢIEI. Probabil că nu sînteţi singurul care nu ştie exact cum se rezolvă „egalităţile" din clasamentele finale ale grupelor preliminarii din C.M. de fotbal. În cazul cînd în grupa respectivă intervine o situaţie de egalitate între două echipe, nu se ia în consideraţie golaverajul, ci se joacă un meci de baraj, pe teren neutru. În ipoteza că şi acest meci nu rezolvă lucrurile, terminîndu-se la egalitate şi după prelungiri, se recurge la tragerea la sorţi. Vă amintim că, în 1954, Turcia a eliminat în felul acesta Spania. Băieţaşul care efectuase această tragere la sorţi, nefavorabilă Spaniei, se numea... Franco. Dacă însă, în grupă, trei echipe se află la egalitate, iar barajul care urmează se încheie de asemenea, cu o situaţie de egalitate, se califică echipa cu golaveraj mai bun în clasamentul grupei. (Ştiaţi dv. ceva, dar nu chiar totul !) Sperăm însă că fotbaliştii noştri nu vor complica lucrurile, şi ne vor scuti de noi emoţii.

G. MARTON, BRAŞOV. 1) Handbalul în 11, chiar dacă n-a dispărut cu desăvîrşire, nu mai

este la... modă nicăieri. 2) **„Deoarece la handbal nu se dau note, v-am ruga să ne spuneţi care sînt cei mai buni arbitri din Bucureşti şi din provincie ?"** Orice răspuns v-aş da, e riscant ! Arbitrii respectivi ne-ar putea dezminţi chiar în ziua cînd apare răspunsul (de pildă azi, cînd este etapă în campionatul feminin). Cu... emoţie, vi-i indicăm, totuşi, pe Vasile Oidea şi Varac Pelenghian (Bucureşti) şi Constantin Căpăţînă (Buzău).

AUREL POPOVICI, TIMIŞOARA. Fostul internaţional, Constantin Dinulescu, a fost promovat anul acesta ca arbitru de centru la divizia A. El a condus (mulţumitor, după opinia cronicarului nostru) partida Dinamo Bacău — Politehnica Iaşi. Aşteptăm să-l vedem într-un nou meci !

RODICA CRUCEAN, ARAD. Nici bărbaţilor nu le convine cînd li se dau doi ani în plus ! Să facem, deci, cuvenita precizare : Mircea Petescu, de la U.T.A., are 27 de ani. I-a împlinit în mai.

Ilustraţii : N. CLADIU

În săptămîna 29 sept. — 5 oct.

La cinematograful Timpuri Noi din Capitală

un nou program de scurt metraje româneşti

DE LA PRISLOP LA GUTÎN

Scenariul şi regia : Mirel Ilieşu Imaginea : Doru Segal

PUII ÎN PRIMEJDIE

Film realizat de Ion Bostan

PE ARIEŞ

Scenariul şi regia : David Rău Imaginea : F. Patakfalvi

NĂMOLUL DE TECHIRGHIOL

Regia : Dădârlat Dumitru Imaginea : Predeanu Dumitru

De 2x8 minute despre Timişoara

Scenariul şi regia : Mirel Ilieşu Imaginea : Doru Segal

MUGURI

Regia : Jean Petrovici Imaginea : Marin Obradovici

SĂRUTĂRI

Scenariul şi regia : Ion Popescu Gopo

VARIAŢIUNI

Scenariul şi regia : Constantin Mustaţea

Cozerii

2. Dragostea de valuri

Valurile dragostei şi ale mării au creat mitologia înotului. Scena primei istorii nautice a fost Helespontul. Acolo, în strîmtoarea Dardanelelor, unde cea mai mică depărtare între continentul european şi asiatic ajunge la 1 350 de metri, acolo au plasat grecii duioasa poveste a primilor campioni de înot. Pe malul european, la Sestos, locuia Hero, preoteasă a zeiţei Afrodita ; de ea s-a îndrăgostit Leandru, un tînăr de pe malul vecin, din Abydos. Împlinirea amorului lor, fulgerător, fără îndoială, nu era posibilă decît prin performanţa iubitului care trecea înot, noaptea, strîmtoarea, pentru ca în zori să facă, tot înot, cale întoarsă. În finalul tristei poveşti în timpul unei furtuni, viteazul Leandru se îneacă în veşnicia întunericului şi a valurilor. Aflînd, deznădăjduita Hero se aruncă şi ea în apele Helespontului.

Impresionaţi de legendă, au cîntat-o în poeme Ovidiu şi Musaios, pînă şi altfel ironicul Marţial. Mai aproape de vremurile noastre, poetul englez Byron nu s-a mulţumit să închine cîteva versuri eroilor Hero şi Leandru, ci a încercat chiar să repete aventura. La 3 mai 1810, marinarii de pe crucişătorul britanic „Salsette" au fost martorii traversării Helespontului de către Byron, de la Sestos la Abydos, adică pe traseul de întoarcere al lui Leandru. Poetul era fericit că a putut dovedi veridicitatea legendei greceşti.

Deşi nu abundă, reuşitele la înot, ca subiect de admiraţie, nu lipsesc din unele epopei naţionale. Vă amintiţi cum, în odiseea sa, Ulise eşuează pe insula feacilor după o groaznică războire cu marea ? Ulise, cel zdravăn şi voinic,

Se dă pe brînci în mare
şi se-ntinde
Cu braţele şi prinde-apoi
să-noate.

Unul din eroii epopeii finlandeze „Kalevala", bătrînul, înţeleptul, vajnicul Väinämöinen înoată, luptîndu-se cu apele, timp de opt zile şi opt nopţi.

Poemul epic popular anglosaxon „Beowulf" cîntă, de asemenea virtuţile de înotător ale eroului titular, care îşi face drum prin valurile mării timp de cinci nopţi la rînd.

Dar şi baladele româneşti arată cît preţuia poporul înotul. Ciudat poate, însă îl aprecia şi femeile, mai ales cele de la Dunăre, cum e şi firesc. Pînă cînd „a treia oară zorii zilei îşi răsfirară pletele de aur".

... el tot înoată,
Grăbit să-şi puie pe uscat
piciorul.

Fie că-l practicau singure, fie că îl socoteau însuşire neapărat necesară bărbatului vrednic de ele. Kira Kiralina, frumoasa crîşmăriţă din Brăila (mult cîntată din balade pînă în povestirile lui Panait Istrati), stîrneşte rîvna feciorilor care-o doresc, punîndu-i la încercare

Din voi cine-o vrea
Soaţă să mă ia
În Dunăre să dea
Şi numai din coate
Trei zile să înoate.

Pe cei ce şovăie în faţa acestei probe grele, Kira îi batjocoreşte :

Dar din aşti cincizeci
De voinici pribegi
Nimeni nu-ndrăzneşte
Să nu se găsească
În Dunăre să dea,
Pe Kira s-o ia.
Iar cine nu poate
În apă să-noate
Muierea l-o bate
Pe bună dreptate.

Se aruncă apoi în apa Dunării, dîndu-le ea însăşi pilda. Tot aşa, altă eroină de baladă, Iana Ghizuleana, nu-şi alege soţul, pe Neagoş, decît pentru că e straşnic la înot :

Pe spate se lăsa
Dunărea trecea
Cu Iana pe-alături
Din palme bătînd
Din coate-notînd...

Prof. Kiriţescu susţinea chiar că obligaţia învăţării înotului, sub sancţiunea dispreţului tovarăşilor şi, în special, al femeilor, a trecut şi în unele cutume juridice locale.

Dacă-i aşa, nu ne rămîne decît să cerem reînvierea acestei norme de drept, consfinţită printr-o practică îndelungată ! Dar despre *cutuma înotului*, data viitoare.

Victor BANCIULESCU